

Politisk observans og interesse blandt lærerstuderende. Kilden til demokratisk dannelse i Danmark?

Nielsen, Peter Heyn

Published in:
Oekonomi og Politik

Publication date:
2021

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Nielsen, P. H. (2021). Politisk observans og interesse blandt lærerstuderende. Kilden til demokratisk dannelse i Danmark? *Oekonomi og Politik*, 94(3), 109-133. https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/oep/files/2021/3_2021/3_2021_10.pdf

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@ruc.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Politisk observans og interesse blandt lærerstuderende. Kilden til demokratisk dannelse i Danmark?

Temanummer: Organisationsdesign

Dansk lovgivning foreskriver, at skolen skal forberede eleverne til livet i et samfund med folkestyre. I denne artikel undersøges den politiske profil for de lærerstuderende, der i fremtiden skal varetage denne rolle som demokratiske "dannere". På baggrund af en spørgeskemaundersøgelse foretaget i april-maj 2021 ses det, at lærerstuderende er særdeles venstreorienterede og særdeles optagede af den grønne dagsorden. De anser sig selv som meget politisk interesserede, selvom der er mange af dem, der ikke

kender til flere af regeringens centrale økonomiske ministre. Der er ikke store forskelle på de lærerstuderende på tværs af, hvilke fag de har valgt på læreruddannelsen. Der er til gengæld forskel på de studerende alt efter, om de har været indskrevet på andre uddannelser før læreruddannelsen. De studerende, der har været det, synes at have større politisk selvtilid og politisk viden. Det kunne være et argument for en yderligere akademisering af læreruddannelsen i fremtiden.

I februar 2020 viste en meningsmåling, at blandt forældre i Danmark med børn i folkeskolen mente 63 procent "i høj grad", at skolen skulle styrke elevernes demokratiske dannelse.¹ Yderligere 30 procent mente, at det skulle skolen "i nogen grad". I samme måling var der imidlertid ikke helt samme opbakning til, at folkeskolen rent faktisk gjorde dette. Den "kritik" falder tilbage på lærerne, hvilket selvsagt også falder tilbage på vores læreruddannelser og de studerende her. Det er sidstnævnte, der fokuseres på i denne artikel, hvor lærerstuderendes politiske interesse og observans sættes under lup.

I 2012 indgik et bredt flertal af Folketingets partier et forlig om en reform af læreruddannelsen i Danmark. Aftalen rummede en lang række ændringer. Indholdet opsummeres i 16 punkter, hvor det første er "højere krav og mere faglighed", og hele aftaleteksten indledes med, at "formålet med reformen er en fagligt stærkere og mere attraktiv læreruddannelse".² Den formulering følges op med, at hensigten er, at "lærerne underviser i fag, de har undervisningskompetence i, så børnene i folkeskolen i højere grad møder lærere, der har en faglig fordybelse". I det lå, at lærerne skulle have tre undervisningsfag, der matcher folkeskolens fag, og at færdiguddannede lærere fremover kun skulle undervise i fag, de havde haft lejlighed til at fordybe sig i på læreruddannelsen. Tidligere kunne lærere undervise i en lang række forskellige fag uanset deres profil fra læreruddannelsen, hvilket blandt andet giver den enkelte skole større fleksibilitet i forhold til rekruttering og skemalægning.

Med reformen blev det også et eksplicit krav, at lærere i alle fag skulle være i stand til at forberede elever på et liv i et samfund med folkestyre. Lærere skulle i den forstand bidrage til elevernes demokratiske dannelse, og den da-

PETER HEYN NIELSEN
studieadjunkt, Institut for
Samfundsvidenskab og
Erhverv, Roskilde Universitet,
pheyenn@ruc.dk.

værende ansvarlige minister fremhævede ved aftalens indgåelse, at ”en matematik- eller fysiklærer i ligeså høj grad som en historielærer skal kunne sætte sin undervisning ind i en samfundsmæssig eller kulturel kontekst”.³

Er de lærerstuderende politisk engagerede? Hvilke politiske holdninger har de? Hvad stemmer de? Og hvad ved de om politiske forhold? Det er spørgsmålene, der behandles i denne artikel

En præmis for at leve op til ovenstående forpligtelser om både faglighed og demokratisk dannelse må være, at der er nogle lærerstuderende og sidenhen nogle færdiguddannede lærere, der har et minimum af faglig indsigt i og interesse for politik og demokrati. Det har vi indtil videre haft særdeles begrænset forskningsmæssigt belæg for at udtale os om tilstedeværelsen af. Derfor undersøges netop lærerstuderendes politiske observans og interesse i denne artikel på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse foretaget i april-maj 2021. Er de lærerstuderende politisk engagerede? Hvilke politiske holdninger har de? Hvad stemmer de? Og hvad ved de om politiske forhold? Det er spørgsmålene, der behandles i denne artikel.

Et overordnet formål med artiklen er at undersøge faglighed og demokratisk dannelse på læreruddannelsen i lyset af ordlyden og intentionerne bag den gældende reform. Det er relevant for fremtidige diskussioner af læreruddannelsen. Det er også relevant for fremtidige studier af den undervisningspraksis, der foregår både her og på andre videregående uddannelser. Læreruddannelsen er en af de største professionsuddannelser i Danmark målt på antal studerende og i det hele taget en af landets største videregående uddannelser. Ledende politikere er sjældent sene til at fremhæve folkeskolelæreres særligt vigtige rolle, eksempelvis med formuleringer om, at de er rygraden i morgendagens velfærdssamfund.⁴ Derfor har resultaterne også bredere samfundsmæssig relevans.

I artiklen præsenteres først de teoretiske forventninger til lærerstuderendes politiske observans og interesse, relevansen af undersøgelsen og den metodiske fremgangsmåde. Artiklens hovedfokus er at fremlægge de empiriske resultater, der præsenteres i de efterfølgende afsnit. Til sidst sammenfattes undersøgelsens konklusioner med en kort diskussion af uddannelses- og samfundsmæssige implikationer af resultaterne.⁵

Lærerstuderende som fokus for en vælgeradfærdsundersøgelse

I årevis har der været foretaget alverdens forskellige undersøgelser af danskerne politiske holdninger og adfærd, men lærerstuderendes politiske interesse og holdninger har aldrig været genstand for nogen selvstændig tilbundsående analyse. Det er formålet med denne artikel for første gang at opnå dybere indblik heri.

Siden 1971 har der været foretaget omfattende valgundersøgelser ved hver eneste folketingsvalg i Danmark, der hver især resulterer i voluminøse publikationer. I det perspektiv kradser dette studie af lærerstuderendes politiske observans og interesse kun i overfladen og fokuserer på få udvalgte kriterier. Der er primært anvendt spørgsmål i denne undersøgelse, som også findes i andre studier af vælgeradfærd, så der åbnes for sammenligning mellem gruppen af lærerstuderende og den samlede danske befolkning. I artiklen fokuseres på de lærerstuderendes interesse for politik, deres politiske observans og partipræferencer, hvilke politiske emner der optager dem og til sidst deres holdning og kendskab til den nuværende regering.

Enkelte undersøgelser har førhen vist, at beskæftigede folkeskolelærere over én kam stemmer særdeles rødt.⁶ Af denne og andre årsager har vi ingen grund til at tro, at de lærerstuderende i denne undersøgelse afspejler den samlede danske befolkning. Vi har at gøre med en gruppe, der primært indeholder unge, som i nogen grad vil være centreret omkring større byer. De har valgt et såkaldt ”blødt” fag primært rettet mod den offentlige sektor. Til sidst vil der i udgangspunktet også være en overvægt af kvinder. Byerne er mere røde end provinsen, unge stemmer i ringere grad på midterpartier, og kvinder stemmer mere rødt end mænd (Hansen og Stubager, 2017). Offentligt ansatte stemmer mere rødt end privatansatte (Hansen og Stubager, 2013: 71).⁷ Til trods for lejlighedsvis offentlig debat om centralisering af videregående uddannelser i større byer skal man imidlertid ikke strække forventningen så langt, at lærerstuderende udelukkende er udprægede storbymennesker. Der er eksempelvis læreruddannelser i Jelling, Vordingborg og på Bornholm, og bl.a. Københavns Professionshøjskole har en særlige linje, hvor noget af undervisningen udbydes online, hvilket er en fordel, hvis man bor langt fra uddannelsens fysiske placering.

Spørgeskemaundersøgelsen bygger på svar indsamlet i perioden 27. april 2021 til og med 17. maj 2021. Spørgeskemaet er distribueret via mail til lærerstuderende på Københavns Professionshøjskole, via de studerendes online platform It’s Learning for studerende på UC Syd og til sidst pr. mail af Lærerstuderendes Landskreds på tværs af landet. Denne fremgangsmåde har givet en vis overvægt af svar fra Københavns Professionshøjskole, der dog også har et relativt stort optag af studerende. Som antydnet ovenfor kan man have en vis forventning til, at studerende i København er mere venstreorienterede end resten af landets lærerstuderende. Derfor er svar fra studerende på Københavns Professionshøjskole vægtet med 0,5 i spørgsmål angående politiske holdninger, mens alle øvrige svar er vægtet med 1. I spørgsmål, der ikke har med politisk observans at gøre, er data ikke vægtet, da vi ikke har nogen klar teoretisk forventning om, at de studerende fra Københavns Professionshøjskole her skulle skille sig ud.

Danske unge beskrives almindeligvis som politisk engagerede (Dansk Ungdoms Fællesråd, 2020), selvom valgdeltagelsen blandt unge er lavere end landsgennemsnittet (Hansen, 2020: 12). Som gruppe betragtet kan vi som

minimum forvente to ting ift., hvilke politiske emner der optager de lærerstuderende. Dels var de alleryngste vælgere ved valget i 2019 stærkt optagede af den grønne dagsorden (Andersen, 2019). Det må vi derfor også forvente gør sig gældende for denne gruppe. Dels har hele gruppen det til fælles, at de er i færd med at uddanne sig til at arbejde i folkeskolen, hvorfor de i nogen grad også må være interesserede i skole- og uddannelsespolitiske forhold. Med en forventning om, at de lærerstuderende hælder til venstre rent politisk, er det også oplagt, at det er emner som disse, der optager lærerstuderende, da røde partier typisk har haft såkaldt emneejerskab på disse dagsordner (Stubager o.a., 2020: 12, 15).

På et enkelt punkt er også de lærerstuderendes viden og til dels politiske selv-tillid om politiske forhold undersøgt. Det sker for at rette fokus på de ovennævnte intentioner om faglighed og demokratisk dannelse, der var med til at motivere reformen af læreruddannelsen. Et element i reformen var som nævnt, at fremtidige lærere kun skulle undervise i fag i folkeskolen, som de havde haft anledning til at fordybe sig i på læreruddannelsen. For udenforstående kan det virke som et indlysende krav, men ikke desto mindre er det markant opgør med historikken i sektoren. Tager man samfundsfaglærere som eksempel, viste en undersøgelse i 2001, at det kun var omkring en femtedel af samfundsfaglærerne i folkeskolen, der havde samfundsfag som linjefag enten fra seminarier eller som efteruddannelse (Frehr og Søndergård, 2001: 93). Hensyn til skema og om læreren havde klassen i andre fag, det var for lærerne selv af mindst lige så stor betydning som faglige kvalifikationer (Frehr og Søndergård, 2001: 101). Blandt 211 skoleledere angav 28 procent i samme undersøgelse, at de ikke anså det for særligt vigtigt, at dem, der skulle undervise i samfundsfag, havde samfundsfag som linjefag (Frehr og Søndergård, 2001: 92).

Det er begrænset, hvad vi har af indsigt i lærerstuderendes viden om politiske forhold. Der findes enkelte undersøgelser af danske skoleelever, som alt andet lige i et vist omfang afspejler lærernes viden. I én undersøgelse er danske udskolingselever blevet vurderet som vidende om politiske forhold i en international sammenligning (Bruun o.a., 2017). Det gælder dog som en gennemsnitsbetragtning på tværs af flere spørgsmål, og på afgørende punkter er de danske elever på niveau med eller under det internationale gennemsnit og scorer dertil lavere end eleverne fra lande som Colombia og Chile (Bruun o.a., 2017: 139). En undersøgelse fra 2017 har yderligere vist, at halvdelen af de deltagende danske skoleelever i udskoling ikke kunne identificere, om Konservative var et blått eller rødt parti (Hansen, 2017: 24). Det til trods for, at partiet på dette tidspunkt sad i regering og kunne karakteriseres som Folketingets mest højreorienterede parti (Hjorth, 2017: 212).

Som indikator på lærerstuderendes viden undersøges deres kendskab til regeringens ministre – kollektivet, der udgør den udøvende magtinstans i Danmark. Som nævnt ovenfor var der for mange elever i skolen udfordringer med at identificere et regeringspartis ideologiske position. Derudover rettes fokus

på regeringen, da det har været påpeget, at regeringer har været overset som forskningsområde i dansk statskundskab, selvom det er landets udøvende magtinstans med en omnipotent indflydelse på lovgivningsarbejdet (Nielsen, 2020a. Se også Knudsen, 2020: 17). Regeringer besidder alene den udøvende magt, og i forening med Folketinget har regeringer også lovgivende magt. Regeringer kan fremsætte lovforslag i Folketinget, og det gælder for langt, langt størstedelen af vedtagne lovforslag i Danmark, at de er fremsat af regeringen.

På de undersøgte parametre undersøges også variation internt i gruppen af lærerstuderende. I forlængelse af diskussionen om faglighed på læreruddannelsen undersøges det, om der er variation på tværs af, hvilke fag de studerende har. Reformen indebar, at de studerende skulle blive en slags ”eksperter” inden for deres udvalgte fag. Man kunne forvente, at studerende med samfundsfag eller historie havde større interesse for politiske forhold end studerende med madkundskab eller idræt. Omvendt skulle demokratisk dannelse leveres i alle fag. Yderligere har en undersøgelse vist, at lærerstuderende ikke nødvendigvis selv er optagede af at være den slags fagpersoner. En undersøgelse af motiver for at blive lærere foretaget blandt lærerstuderende på 7. semester på Københavns Professionshøjskole konkluderede: ”Fokus i svarene er på at danne eleverne som borgere eller som mennesker, snarere end at bibringe dem faglige kompetencer” (Pedersen o.a., 2019: 17). For disse lærerstuderende gjaldt det, at ”det, de gerne vil give videre, ikke primært er et specifikt fagligt indhold” – faglighed er for de lærerstuderende ”ikke en selvstændig drivkraft” (ibid.). I det perspektiv kan vi ikke forvente stor variation på tværs af de studerendes fagvalg. Snarere kan vi forvente, at de lærerstuderende er en homogen gruppe.

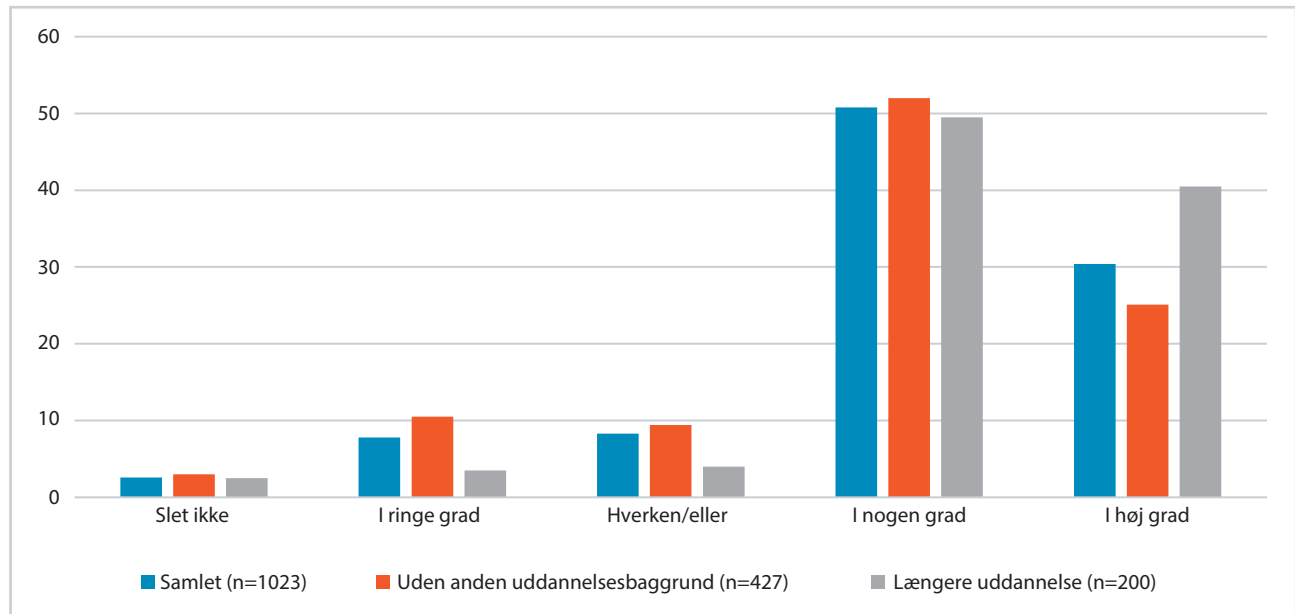
For at rette fokus på selve læreruddannelsen undersøges i flere tilfælde variationer mellem de studerende ud fra, hvad de måtte have med af uddannelsesmæssig erfaring forud for deres indskrivning på læreruddannelsen. En del studerende har afsluttet enten mellemlange eller lange videregående uddannelser, før de blev lærerstuderende, mens andre er påbegyndt en uddannelse og droppet ud undervejs, og endnu andre aldrig har læst på andre videregående uddannelser end læreruddannelsen. Denne store variation i uddannelsesmæssig ballast blandt de lærerstuderende kan antages at medføre variation i politisk viden og interesse. På dette punkt bidrager denne undersøgelse derfor også til diskussionen om, hvorvidt læreruddannelsen bør være en akademisk kandidatuddannelse. Læreruddannelsen i Danmark er ikke en universitets- eller kandidatuddannelse. Det er en fireårig bacheloruddannelse, som dog kan være adgangsgivende til flere kandidatuddannelser på universitetet. Tidligere studier har påpeget fordele og ulemper ved at gøre læreruddannelsen til en kandidatuddannelse: ”En ofte fremhævet fordel ved en placering af uddannelsen på et universitet er en tættere kobling til forskningsviden. Én af ulemperne ved en mere akademisk læreruddannelse er, at det potentielt kan reducere mangfoldigheden blandt de lærerstuderende i forhold til deres sociale og kulturelle baggrunde og øge afstanden til lærernes reelle praksis i grundskolen” har en konklusion i en litteraturgennemgang lydt (Slottved o.a., 2019: 5). På et enkelt punkt undersøges også forskel på tværs af køn for at

vurdere, om det faktisk, at studiet tiltrækker flere kvindelige studerende, har nogle implikationer for den demokratiske dannelse.

Politisk interesse blandt lærerstuderende

Det første emne, der er undersøgt, er de lærerstuderendes politiske interesse. De lærerstuderende er i vidt omfang politisk interesserede på samme niveau, som det har gjort sig gældende for den samlede danske befolkning i en år-række (Stubager o.a., 2020: 8).

Figur 1. Lærerstuderendes politiske interesse

Afrundede procenter. Spørgsmålet lød: "Mener du selv, at du er politisk interesseret?", hvor svarene "ved ikke" og "det er ikke relevant" er sorteret fra. Længere uddannelse gælder afsluttede mellemlange eller lange videregående uddannelse. Studerende uden anden uddannelsesbaggrund dækker over studerende, der har aldrig har hverken afsluttet eller påbegyndt en anden uddannelse, hvad enten det måtte være erhvervsfaglig, kort videregående, mellemlang videregående eller lang videregående uddannelse. Uvægtede data.

Af Figur 1 kan man aflæse, at adspurgte om de selv mener, de er politisk interesserede, angiver 81 procent af de lærerstuderende, at de er det "i høj grad" eller "i nogen grad". Giver man de viste fem kategorier talværdier fra 1 (slet ikke) til 5 (i høj grad), bliver gennemsnittet for hele gruppen 4,0. Studerende, der aldrig har været indskrevet på nogen anden uddannelse, har imidlertid et lidt lavere gennemsnit på 3,9, mens samme tal er 4,2 for studerende med tidligere afsluttede mellemlange eller lange videregående. Det ses også i Figur 1, at de studerende med længere uddannelse skiller sig ud mht. at svare "i høj grad".

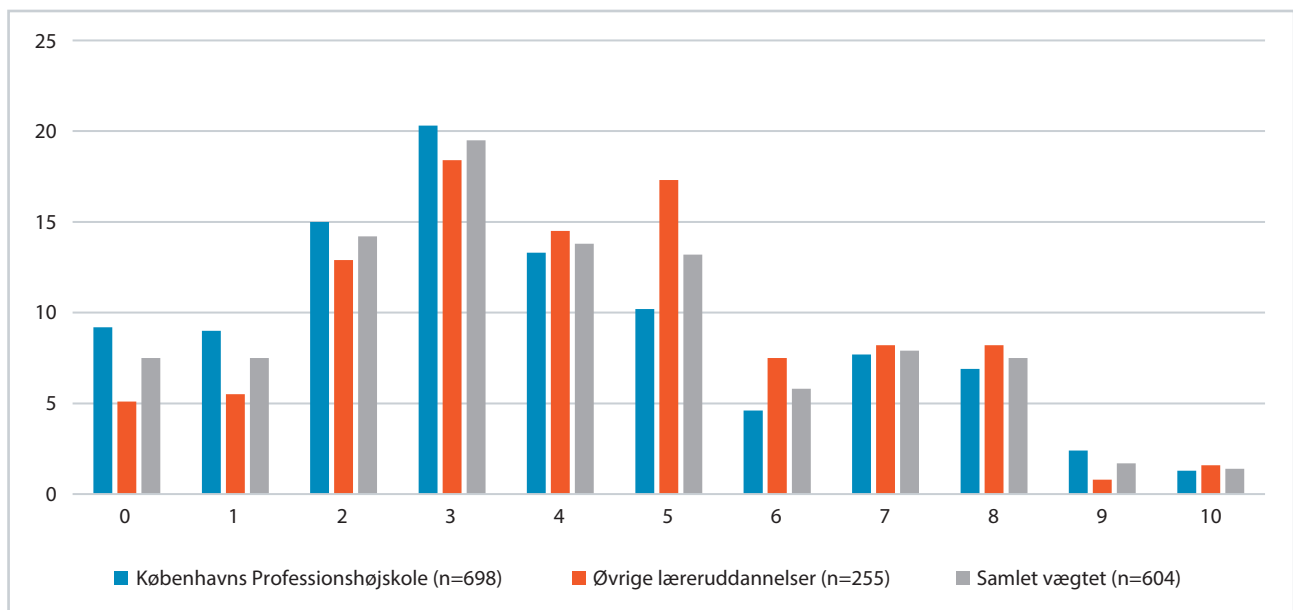
Der er ikke stor forskel på de studerendes politiske interesse, når de undersøges ud fra, hvilke undervisningsfag de har afsluttet eller påbegyndt på læreruddannelsen. Gennemsnittet er mellem 3,8 og 4,0 for en række fag.⁸ Dog skiller studerende med samfundsfag sig ikke overraskende ud som mere politisk interesserede, hvor gennemsnittet er 4,5. Også studerende med dansk i

udskoling og historie ligger en smule over de øvrige fag (begge 4,2) – fag der i øvrigt ofte ses, at studerende har i kombination med samfundsfag. Modsat vurderer studerende med fysik/kemi, idræt og natur og teknologi sig selv som lidt mindre politisk interesserede (alle 3,7). De resultater stemmer overens med en intuitiv forventning ud fra fagenes indhold. Samme forventninger kunne man imidlertid have til andre fag, hvor der ikke er nogen synlig afvigelse fra gennemsnittet.

De studerendes ideologiske profil

Dernæst er de lærerstuderendes ideologiske selvopfattelse undersøgt. Det er undersøgt på en skala fra 0 til 10, hvor 0 indikerer mest venstreorienteret, og 10 indikerer mest højreorienteret. Det kan siges at være et for endimensionelt mål uden sondring mellem fordelingspolitik og værdipolitik. Mest nuanceret er det at måle vælgeres højre-venstre-selvplacering på enkelte issues (se f.eks. Hjorth, 2017: 221). Fordelen ved dette endimensionelle mål er omvendt, at spørgsmålet har været anvendt i valgundersøgelser i Danmark i årevis, og derfor giver det os mulighed for at studere udviklingstendenser over tid. Fordelingen af de studerendes svar fremgår af Figur 2.

Figur 2. Lærerstuderendes politiske selvplacering

Procent. Respondenterne er stillet spørgsmålet: "I politik taler man ofte om venstre og højre. Hvor vil du placere dig selv på denne skala? 0 indikerer den mest venstreorienterede placering, og 10 den mest højreorienterede". "Ved ikke" er sorteret fra.

For det blotte øje fremgår det, at svarene ikke er normalfordelte. Det studerende hælder klart til venstre. Det vægtede gennemsnit er 4,0. Det er væsentligt mere venstreorienteret, end den samlede danske befolkning nogensinde har været, hvilket i nogen grad er forventeligt som nævnt indledningsvist (også jf. Stubager o.a., 2020: 20). Gennemsnittet for de danske vælgere samlet set var ved folketingsvalget i 2019 lidt over fem og har ved de seneste mange valg været mellem 5 og 5,5. Vælgerne rykkede lidt til venstre både fra 2011 til

2015 og yderligere igen fra 2015 til 2019. En placering på fire svarer omtrent til, hvor de danske vælgere samlet set vurderede Socialdemokratiet til at ligge ved Folketingsvalget i 2019 (Ibid.). Det kunne lede til en hypotese om, at Socialdemokratiet ville stå stærkt i denne gruppe. Det er fokus for næste afsnit nedenfor.

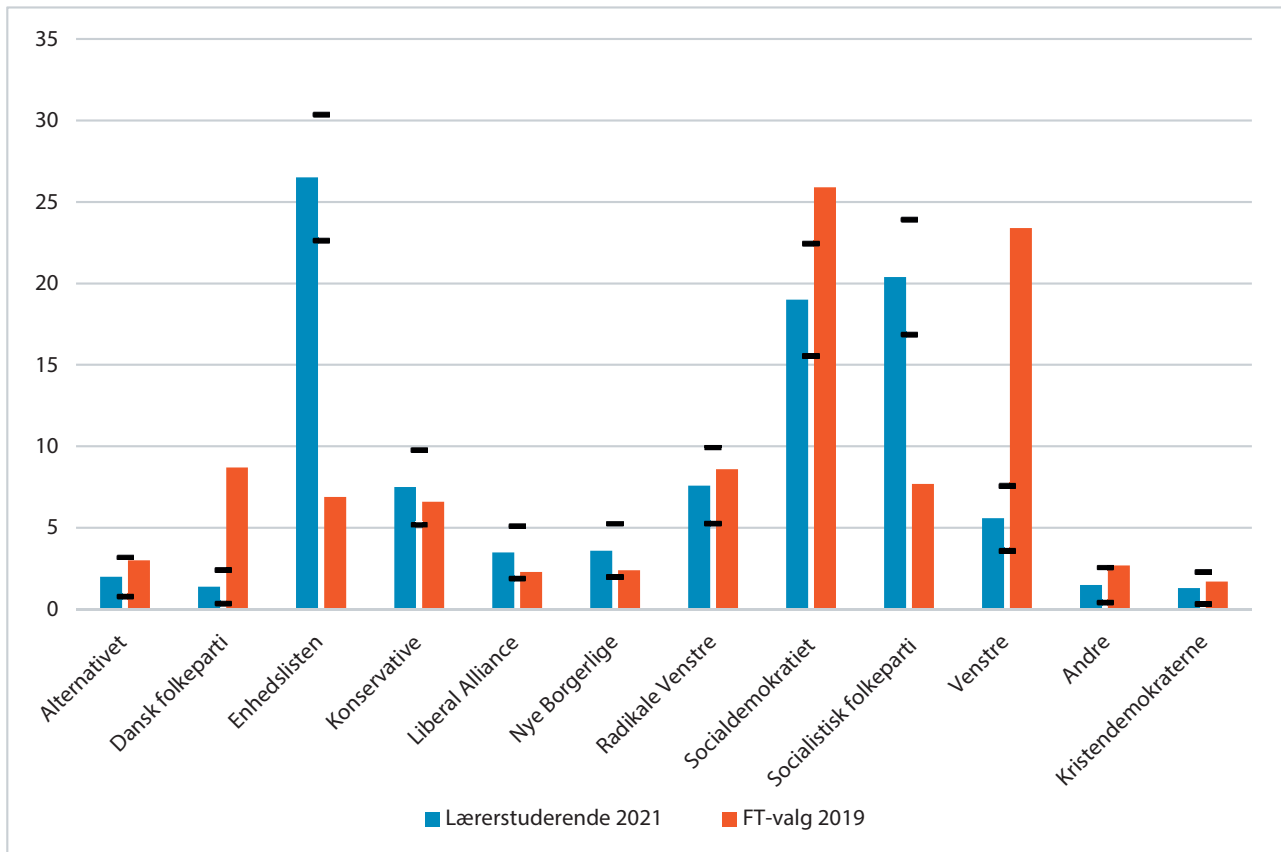
Det ses også, at studerende fra Københavns Professionshøjskole overgår de studerende fra landets øvrige læreruddannelser, når blikket rettes mod søjlerne længst til venstre. Gennemsnittet for studerende på Københavns Professionshøjskole er 3,8, mens det er 4,2 for de studerende fra landets øvrige læreruddannelser. De studerende fra Københavns Professionshøjskole opfatter sig selv som mere venstreorienterede end landets øvrige lærerstuderende. Når data vægtes, bliver gennemsnittet som nævnt 4,0, hvilket er midt imellem de to de grupperingers respektive gennemsnit.

Også på denne indikator er de lærerstuderende rimelig homogene på tværs af fagvalg. Gennemsnit for studerende med idræt skiller sig ud som en anelse mere højreorienteret (4,3). Billedkunst såvel som håndværk og design hælder mere til venstre end de øvrige fag, men begge fag rummer relativt få respondenter, navnlig når data vægtes. Undersøges det, man kunne kalde de kunstneriske fag – billedkunst, musik og håndværk og design – under et, finder man en mere venstreorienteret gruppe af lærerstuderende, hvor gennemsnittet er 3,4. De øvrige undersøgte fag har et gennemsnit på mellem 3,8 og 4,0.⁹ Det er værd at bemærke, at der ikke er en nogen distinkt anderledes ideologisk profil for samfundsfag, hvor der vil være størst vægt af emner af politisk karakter.

Folketingets sammensætning, hvis kun lærerstuderende havde stemmeret

Én ting er, hvor de studerende selv vil placere sig på en skala for deres politiske observans. En anden ting er, hvordan de vil stemme, da der både er teoretisk og empirisk belæg for at forvente, at vælgere ikke nødvendigvis stemmer på det parti, der ligger nærmest dem selv. Dels vil nogle vælgere stemme på et parti, der repræsenterer samme synspunkt som dem selv blot i mere ekstrem grad. Det kan være ud fra et rationale om, man ikke forventer, at partier får deres politik igennem en-til-en, når der skal forhandles med andre partier, så hvis man stemmer på et parti, der mener det samme som en selv bare ”lidt mere”, så vil det endelige forhandlingsresultat ende, hvor man selv ligger. Man stemmer på den måde efter retning fremfor nærhed (se Hjorth, 2017). Dels vil nogle vælgere være så optagede af et enkelt emne (issue), at det kun er partiernes profil på det specifikke område, der er udslagsgivende for, hvor de sætter deres kryds – ikke partiets samlede program eller ideologiske profil.

Figur 3. Hvad ville du stemme, hvis der var folketingsvalg i morgen?

Vægtede data (n=500) sammenlignet med Folketingsvalget i 2019. Følgende fire kategorier er sorteret fra: "Stemme blankt", "Ved ikke", "Ønsker ikke at oplyse", "Ikke stemmeret". 95 procent's konfidensintervaller.

➤ Hvis kun lærerstuderende havde stemmeret, ville et overordentligt rødt folketing blive sammensat

Figur 3 viser, at hvis kun lærerstuderende havde stemmeret, ville et overordentligt rødt folketing blive sammensat. Enhedslisten¹⁰ bliver langt det største parti med 26,5 procent af stemmerne efterfulgt på andenpladsen af Socialistisk Folkeparti (SF) med 20,4 procent af stemmerne. Først på tredjepladsen med 19,0 procent kommer Folketingets største parti, Socialdemokratiet. Antal af respondenter taget i betragtning er der betragtelig statistisk usikkerhed forbundet med resultaterne, men med 95 procent's sandsynlighed kan vi sige, at Enhedslisten ville være større end Socialdemokratiet. De tre nævnte partier får tilsammen cirka to tredjedele af stemmerne blandt de lærerstuderende. De borgerlige stemmer er splittet op på en række partier, der alle er små, og hvor det er værd at bemærke, at Dansk Folkeparti er det mindste, hvis man ser bort fra Kristendemokraterne, der ikke p.t. sidder i Folketinget.

På dette tidspunkt lå Socialdemokratiet på 28-29 procent i meningsmålingerne, Konservative på 16 procent, SF og Enhedslisten på hver især omtrent 8 procent, hvor rød blok inklusive Radikale kunne mønstre 93 af de 175 man-

dater.¹¹ De lærerstuderende afviger altså markant fra den samlede danske befolkning.

Hvad der ikke fremgår af figuren, er, at Alternativet, Enhedslisten, SF og Socialdemokratiet tilsammen får stemmer fra 68,4 procent af de studerende på Københavns Professionshøjskole, mens 67,3 af de studerende fra landets øvrige læreruddannelser tilsammen giver deres stemme til disse fire partier. I den forstand er der ikke geografiske forskelle i stemmeafgivningen. Forskellen består i opbakningen til Enhedslisten kontra de øvrige centrum-venstre-partier. Dernæst er der mange tvivlere – ikke mindst blandt de studerende udenfor Københavns Professionshøjskole.

De lærerstuderendes partipræferencer indikerer, at de stemmer mere venstreorienteret (jf. Stubager o.a. 2020: 20), end de opfatter sig selv. Det kunne være tegn på en tendens til at stemme ud fra retning fremfor nærhed.

Antallet af respondenter i undersøgelsen taget i betragtning skal man som nævnt ikke overfortolke værdierne ned til mindste decimal. Det er dog værd at bemærke, at en række partier er endt under spærregrænsen på to procent, så mandaterne i dette konstruerede hypotetiske Folketing ville fordele sig anderledes, end figuren indikerer. Sorterer man partier under spærregrænsen fra, så ville Enhedslisten få 27,7 procent af mandaterne, SF ville få 21,3 procent, og de to partier ville have flertal i sig selv med hjælp fra Alternativet, der med 2 procent lige nøjagtig klarer spærregrænsen.

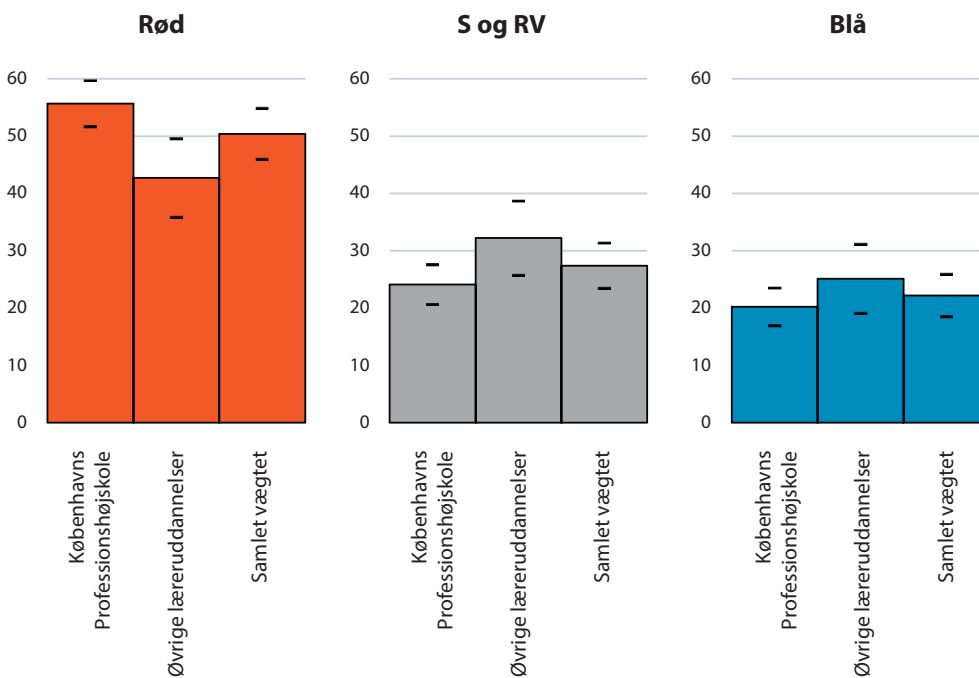
Det er svært at analysere dybere på studerende ud fra deres respektive partivalg, da de mindre partier er udgjort af relativt få svar. Af analytiske årsager fokuseres der derfor i det følgende på de lærerstuderendes partivalg fordelt på tre større blokke af partier fremfor partierne enkeltvis:

1. De røde partier til venstre for Socialdemokratiet
2. Socialdemokratiet og Radikale Venstre (S-RV)
3. De borgerlige partier

I et værdipolitisk perspektiv kunne man argumentere for at slå Radikale Venstre sammen med de mest venstreorienterede (Stubager o.a., 2020: 21). Omvendt kunne man i et fordelingspolitisk perspektiv argumentere for at slå dem sammen med Socialdemokratiet eller sågar de mest midtsøgende borgerlige partier (Stubager o.a., 2020: 20). Til trods for de to partiers undertiden større gnidninger er Socialdemokratiet og Radikale Venstre placeret sammen som selvstændig gruppe mellem de to blokke af henholdsvis røde og blå partier.

Fordelt i de tre blokke er det i det følgende undersøgt, om der er geografiske forskelle i stemmeafgivning. Resultatet fremgår af Figur 4.

Figur 4. Geografisk stemmeafgivning blandt lærerstuderende

95 procenters konfidensintervaller. Sorteret fra: "Stemme blankt", "Ved ikke", "Ønsker ikke at oplyse", "Ikke stemmeret", "Kristendemokraterne" og "Andre" (n=486 for samlede vægtede data).

De rødeste partier vil i det vægtede gennemsnit udgøre en større gruppe end både henholdsvis S-RV-gruppen såvel som den samlede blå blok. Den primære geografiske forskel består i graden af venstreorienteret. De rødeste partier er væsentligt bedre repræsenteret på Københavns Professionshøjskole end på landets øvrige læreruddannelser, hvor flere stemmer på S-RV-gruppen. Såvel i som udenfor København vil de rødeste partier med 95 procenters sandsynlighed få flere stemmer end hele den samlede blå blok. I København vil de rødeste partier med samme statistiske sikkerhed være større end S-RV-blokken. Det illustrerer, at samlet set stemmer gruppen af lærerstuderende langt mere venstreorienteret end danskerne generelt set.

På tværs af de studerendes fagprofiler er der meget få variationer. Dertil er faggrupperne udgjort af meget få respondenter for en række fag, hvilket gør det svært at vurdere forskelle med nogenlunde statistisk sikkerhed. Yderpolerne er udgjort af de kunstneriske fag, hvor de rødeste partier får 63,8 procent af stemmerne, mens der blandt studerende med idræt i den modsatte ende "kun" er 41,1 procent, der støtter de rødeste partier. På denne indikator er matematik i udskoling det nærmeste, vi kommer idræt, hvor de rødeste partier står til 48,8 procent af stemmerne.

Hvilke politiske emner optager de lærerstuderende?

I forlængelse af stemmeafgivning er det undersøgt, hvilke politiske emner der optager de lærerstuderende. De er blevet spurgt til, hvilke tre politiske emner i prioriteret rækkefølge, de mener, det er vigtigst, politikerne tager sig af, men

med den særlige vinkel, at de gerne måtte angive det samme emne tre gange, hvis de mente, at det var særligt vigtigt. Resultatet fremgår af Tabel 1.

Tabel 1. Lærerstuderendes politiske dagsorden

Vigtigste politiske emne	Procent	Tre vigtigste politiske emner	Procent
Miljø og klima	27,1	Miljø og klima	18,31
Styring af dansk økonomi	13,2	Hospitaler og sundhed	13,78
Hospitaler og sundhed	12,3	Social ulighed	10,76
Social ulighed	12,1	Uddannelse	10,70
Børne -og familieområdet	8,7	Folkeskoleområdet	9,88
Folkeskoleområdet	7,3	Børne -og familieområdet	7,99
Uddannelse	7,1	Integration, flygtninge og indvandrere	7,87
Integration, flygtninge og indvandrere	5,5	Styring af dansk økonomi	7,74
Skat	1,7	Arbejdsløshed og jobskabelse	2,64
Kultur	1,4	EU og udenrigspolitik	2,39
EU og udenrigspolitik	1,1	Kultur	2,14
Arbejdsløshed og jobskabelse	1,0	Skat	2,08
Erhvervslivets vilkår	0,8	Ældre	1,32
Kriminalitet og terror	0,5	Kriminalitet og terror	1,13
Forsvarspolitik	0,3	Erhvervslivets vilkår	1,07
		Forsvarspolitik	0,82

De lærerstuderende er blevet præsenteret for følgende tekst: "De sidste spørgsmål handler om, hvilke tre politiske emner der optager dig mest. Hvis der er et eller to emner, der optager dig særligt meget, er det muligt vælge det samme flere gange. Emne 1: Hvilket spørgsmål er det efter din opfattelse vigtigst, at politikerne tager sig af? (Det næstvigtigste og tredjevigtigste emne følger på de næste sider)", hvorefter to separate sider med samme kategorier fulgte. Ved emne 2 og emne 3 er de studerende blevet mindet om, at de gerne må angive samme emne igen. Svarene "Andet" og "Ved ikke" er sorteret fra. Vægtede data (n=531 for hver af de tre spørgsmål).

I venstre side af tabellen ses svarene for, hvilket politisk enkeltstående emne de lærerstuderende anså for vigtigst. I højre side af tabellen er deres tre vigtigste emner lagt sammen, hvor emne 1, 2 og 3 er givet lige vægt. Det er åbenlyst, at de studerende er optagede miljø og klima, uanset om man ser på det vigtigste emne eller top 3. Hele 27,1 procent angiver miljø og klima som emne nummer et. Det er interessant, for når tilsvarende undersøgelser laves for den danske befolkning samlet set, er det ikke normalt, at et emne får over tyve procent, snarere spredes vælgernes opmærksomhed ud på flere emner.

De lærerstuderende er en gruppe, der er markant mere optagede af klimaspørgsmålet end den samlede danske befolkning

Sideløbende med denne undersøgelse af lærerstuderende blev der foretaget en undersøgelse af alle danske vælgere med identiske kategorier, hvor intet emne fik mere end 15 procent.¹² I toppen lå hospitaler og sundhed, som blev efterfulgt af integration, flygtninge og indvandrere, mens miljø og klima kom på tredjepladsen med 12 procent. De lærerstuderende er altså en gruppe, der markant mere optagede af klimaspørgsmålet end den samlede danske befolkning.

Ikke overraskende fylder folkeskoleområdet mere for denne gruppe end for den samlede danske befolkning. Lægger man tallene for uddannelse og folkeskoleområdet sammen, så udgør de også en markant dagsorden for de lærerstuderende, når man ser på top 3. Når miljø fylder så relativt meget, er der selvsagt også en række emner, der optager de lærerstuderende langt mindre, end det er tilfældet for den samlede danske befolkning. Det gælder ikke mindst udlændingepolitikken, der har fyldt særdeles meget i dansk politik de seneste mange år og scorede 13 procent i den samtidige måling af danskernes mest påtrængende politiske emne. Her scorede retspolitikken fire procent, hvilket tidligere har været højere, men det er ikke et presserende politisk emne for de lærerstuderende. Påfaldende – om end måske ikke overraskende – er det, at ældreområdet er helt uvedkommende for denne gruppe, selvom emnet senest blev opfattet som det vigtigste af 7 procent af danskerne samlet set.

Sammenlignet med den samlede befolkning er de lærerstuderende ikke udpræget optagede af klassiske økonomiske emner. Især beskæftigelse optager de lærerstuderende mindre end den øvrige befolkning (6 procent), hvilket oplagt kan hænge sammen med, at der i disse år ikke er stor arbejdsløshed blandt folkeskolelærere – snarere udsigt til det modsatte.¹³

Holdninger til regeringens ministre

I det følgende undersøges de lærerstuderendes holdning og kendskab til regeringens ministre. Siden coronakrisens udbrud har der været talt meget om danskernes opbakning til statsministeren og hendes krisehåndtering som katalysator for udbredt offentlig popularitet. Hvad der former vælgeres holdning til ministre enkeltvis, er i forskningen imidlertid et relativt åbent spørgsmål (Nielsen, 2021). Danske ministre har historisk set læst målinger af deres og deres ministerkollegers popularitet, og de har i nogen grad også tillagt dem vægt (Nielsen, 2020b). Statistisk set gælder det, at hvis man er blandt de mindre populære ministre, så øges ens risiko for at ryge ud af regeringen, når statsministre måtte vælge at fyre ministre (Nielsen 2021). Så ministre har en vis interesse i at blive populære i befolkningen. Det gælder nok for de fleste politikere, men lige præcis ministre er modsat andre politikere både partipolitikere og forvaltningschefer, og det at være forvaltningschef er ikke nødvendigvis en oplagt kilde til offentlig popularitet. Forhenværende statsminister Lars Løkke Rasmussen har sågar udtalt, ”... at der ikke altid er en-til-en-sammenhæng mellem de ministre, der ryger op i toppen af listen over de dygtigste, de bedste og de mest populære, og så vurderingen af samme ministre internt i skiftende

regeringer, på Slotsholmen eller i Folketinget ... de, der ryger nederst på popularitetslisten, er ofte dem, der tager én for holdet. Det er uretfærdigt. Meget uretfærdigt” (Jacobsen, 2019: 24). Så selvom popularitet måtte være vigtigt for de enkelte ministre hver især, så affødes det ikke altid nødvendigvis af administrative kompetencer.

Tabel 2. Ministrenes popularitet

	Gennemsnitskarakter (1-5)
Magnus Heunicke (sundhedsminister)	3,53
Mette Frederiksen (statsminister)	3,39
Nicolai Wammen (finansminister)	2,99
Astrid Krag (social- og ældreminister)	2,81
Pernille Rosenkrantz-Theil (børne- og undervisningsminister)	2,77
Benny Engelbrecht (transportminister)	2,75
Ane Halsboe-Jørgensen (uddannelses- og forskningsminister)	2,74
Kaare Dybvad Bek (indenrigs- og boligminister)	2,73
Lea Wermelin (miljøminister)	2,73
Peter Hummelgaard (beskæftigelsesminister)	2,71
Nick Hækkerup (justitsminister)	2,70
Rasmus Prehn (minister for fødevarer, landbrug og fiskeri)	2,66
Simon Kollerup (erhvervsminister)	2,65
Morten Bødskov (skatteminister)	2,62
Flemming Møller Mortensen (minister for udviklingssamarbejde)	2,51
Jeppe Kofod (udenrigsminister)	2,41
Dan Jørgensen (klima-, energi- og forsyningsminister)	2,28
Trine Bramsen (forsvarsminister)	2,27
Mattias Tesfaye (udlændinge- og integrationsminister)	2,27
Joy Mogensen (kulturminister og kirkeminister)	1,82

Vægtede data. Rangeret efter gennemsnitskarakter. Spørgsmålet lød: ”Hvor godt mener du, de enkelte ministre klarer deres job på en skala fra 1 til 5? 1 betyder den meget dårlige præstation, mens 5 betyder den meget gode præstation. Uanset om du er politisk enig med dem eller ej. (du har mulighed for at svare, at du ikke kender den enkelte politiker godt nok til, at du føler, du kan vurdere dennes indsats)”. De studerende er ikke blevet præsenteret for ministertitlen, der her fremgår i parentes. Flemming Møller Mortensen har også titel af minister for nordisk samarbejde. Peter Hummelgaard har også titel af minister for ligestilling.

I Tabel 2 ses, hvilke karakterer de lærerstuderende har givet til ministrene hver især. Der var mulighed for enten at svare ”kender ikke politikerens” eller ”ved ikke” ud for hver enkelt minister, og disse svar er sorteret fra i ovenstående. Sundhedsministeren er den mest populære minister, hvilket må tænkes at relatere til håndteringen af corona. Det afspejles også i målinger foretaget blandt alle danskere.¹⁴ Før Coronakrisen nød han ikke samme udbredte popularitet, derimod lå statsministeren nummer et.¹⁵ Historisk set har sund-

hedsministre heller ikke ligget højt i denne type målinger (Nielsen, 2020b: 290), derimod har statsministre ofte – men ikke altid – ligget i top i denne type målinger (Nielsen, 2018). Det gjorde Mette Frederiksen også først i sin statsministertid, men hun er heller ikke længere i befolkningen generelt den mest populære. Socialministeren og undervisningsministeren ligger væsentligt bedre end i andre målinger, der er foretaget i samme regeringsperiode blandt den samlede befolkning. Det kan ses som en tillidserklæring til begge ministre blandt denne gruppe, da de repræsenterer ressortområder, som optog de lærerstuderende.

Det er også værd at bemærke klimaminister Dan Jørgensens dårlige placering, da de lærerstuderende i så udpræget grad var optaget af netop hans ressortområde. Det kan ikke tolkes anderledes end som en veritabel mistillidserklæring til klimaministeren

Hele 12 ministre ligger tæt i et bredt midterfelt med karakterer mellem 2,5 og 3,0. I tråd med tidligere tilsvarende målinger skiller én minister sig markant negativt ud (Nielsen, 2021), i dette tilfælde kulturministeren. Det er også værd at bemærke klimaminister Dan Jørgensens dårlige placering, da de lærerstuderende i så udpræget grad var optaget af netop hans ressortområde. Det kan ikke tolkes anderledes end som en veritabel mistillidserklæring til klimaministeren. Bedre står det til med de lærerstuderendes vurdering af miljøminister Lea Wermelins indsats, hvilket til dels dækker over, at mange ikke kender hende (se nedenfor). Klimaministeren og ikke miljøministeren synes at være blevet ansigtet på regeringens miljøpolitik. Til sidst følger det, at udlændingeministeren er langt mindre populær blandt denne gruppe, hvor regeringens støttepartier står stærkere end regeringspartiet sammenlignet med den samlede danske befolkning, og hvor dennes ressortområde er en kilde til en del af uenighederne mellem støttepartierne og regeringspartiet.¹⁶

Der er enkelte bemærkelsesværdige variationer på tværs af køn, der ikke fremgår af Tabel 2. For alle ministres vedkommende undtagen Mattias Tesfaye gælder det, at de kvindelige studerende giver højere karakterer end de mandlige studerende.¹⁷ Forskellen på karaktergivningen på tværs af køn varierer imidlertid fra minister til minister og er under 0,20 for halvdelen af ministrene. Fem ministre skiller sig ud på dette punkt med variationer på tværs af køn på 0,30 eller mere: Astrid Krag, Magnus Heunicke, Pernille Rosenkrantz-Theil, Mette Frederiksen og Lea Wermelin (oplistet i rækkefølge efter størst forskel på tværs af køn). Astrid Krag får 0,49 bedre karakter af de kvindelige studerende end af de mandlige. Blandt de fem nævnte ministre er fire af regeringens i alt syv kvindelige ministre. Det kunne indikere, at køn er en væsentlig faktor for vurderingen af ministre (se også Hjorth, 2021: 243).

Hvilke emner, de lærerstuderende hver især mener, det er vigtigst, at politikerne tager sig af, synes også i nogle tilfælde at påvirke karaktergivningen.¹⁸

De lærerstuderende, der finder social ulighed og/eller ældre blandt de vigtigste emner, giver en højere gennemsnitskarakter (3,01) til social- og ældreministeren. Dem, der er optagede af udlændinge og integration, giver omvendt udlændinge- og integrationsministeren lavere karakter end den samlede gruppe (1,93). Regeringens leder, statsministeren, vurderes også forskelligt efter, hvilke emner der optager de lærerstuderende. Statsministeren får lavere gennemsnitskarakter af studerende, der er optagede af integrationspolitik (2,99) og af studerende, der er optagede af styringen af dansk økonomi (3,07). Hun får til gengæld lidt bedre karakterer af de lærerstuderende, der er optagede af folkeskoleområdet (3,61). Til gengæld er der også ministre, hvor en lignende sammenhæng mellem ressortområde og de lærerstuderendes politiske interesseområder ikke ses. Det gælder eksempelvis for finansministeren og klimaministeren. Disse sammenhænge kunne være interessante at undersøge nærmere i fremtidige studier.

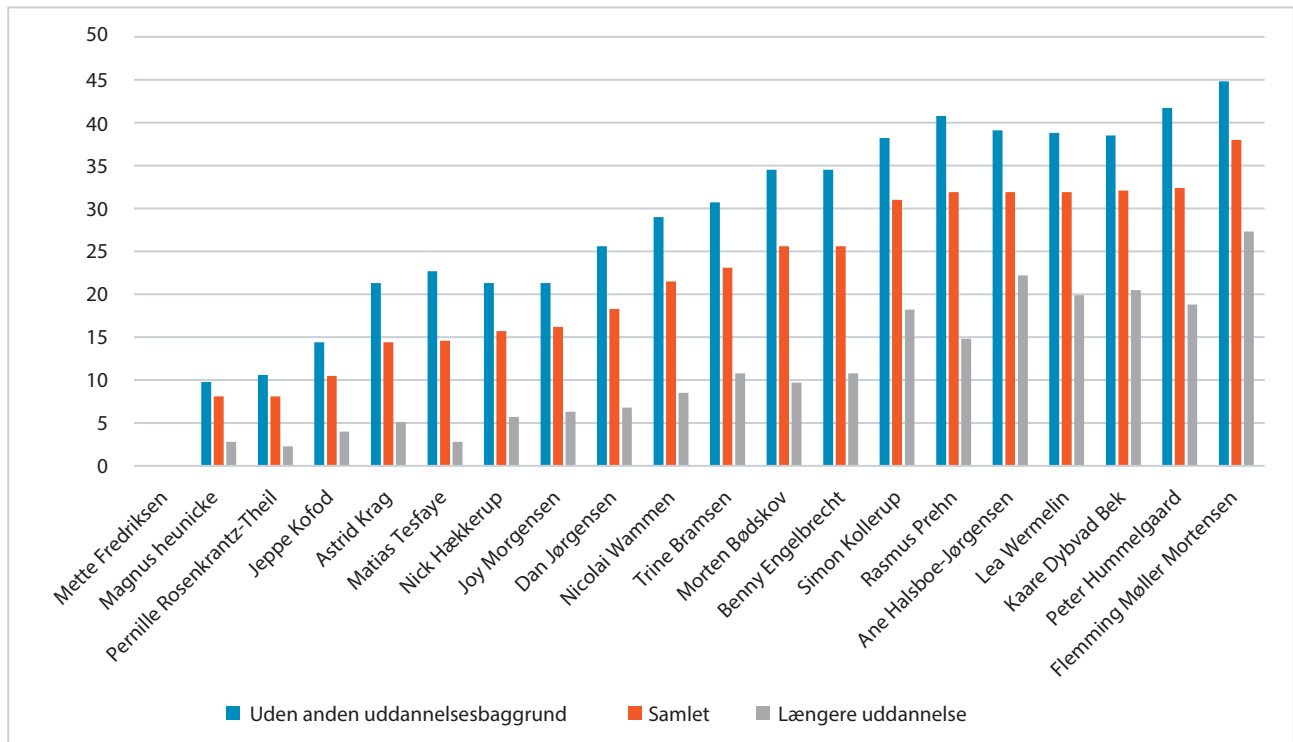
Til sidst synes de lærerstuderendes interesse for politik i nogle tilfælde at spille en rolle for karaktergivningen. Studerende, der mener, at de ”i høj grad” interesserer sig for politik, giver i mange, men ikke alle tilfælde lidt lavere karakterer end gruppen af studerende, der svarer enten »slet ikke”, ”i ringe grad”, eller ”hverken/eller« i spørgsmålet om politisk interesse. Statsministeren får gennemsnitskarakteren 3,11 blandt første gruppe, mens hun får 3,78 blandt sidstnævnte gruppe af mindre politisk interesserede lærerstuderende. Samme tendens ses for undervisningsministeren og sundhedsministeren, hvor skellet imidlertid er mindre. For kulturministeren ses en svag tendens til det modsatte, nemlig at de mindre politisk interesserede giver hende lidt lavere karakter end de mest politisk interesserede.

Kendskab til regeringens ministre

De lærerstuderende havde som nævnt mulighed for at svare ”ved ikke” og ”kender ikke politikerne” ud for hver enkelt minister fremfor at give karakter. Hvor ”ved ikke” kan tolkes som en indifferens overfor den enkelte minister, er svaret ”kender ikke politikerne” et bedre mål for kendskab til ministrene. For mange ministres vedkommende er der mange svar i begge kategorier.

Bag tallene ligger dertil, at der stor forskel på, hvilke studerende der har et begrænset kendskab til regeringens ministre. I Figur 5 ses andelen af lærerstuderende, der svarer, at de ikke kender politikerne fordelt for de enkelte ministre, hvor der sondres mellem studerende, der har afsluttet en mellemlang eller en lang videregående uddannelse forud for deres indskrivning som lærerstuderende, og studerende, der aldrig har været indskrevet på andre uddannelser end læreruddannelsen overfor den samlede gruppe af respondenter.

Figur 5. Kendskab til regeringens ministre: Procent »kender ikke politikeren«

Længere uddannelse gælder afsluttede mellemlange eller lange videregående uddannelse. Studerende uden anden uddannelsesbaggrund dækker både over studerende, der har aldrig har hverken afsluttet eller påbegyndt en anden uddannelse, hvad enten det måtte være erhvervsfaglig, kort videregående, mellemlang videregående eller lang videregående uddannelse. Ministrene er rangeret efter kendskab for den samlede gruppe. Uden anden uddannelsesbaggrund dækker over studerende, der aldrig har været indskrevet ved nogen anden videregående uddannelse. Uvægtede data (samlet n=859).

Udover at mange studerende svarer ”ved ikke” ud for mange ministre, så er der også en række ministre, hvor mange lærerstuderende svarer ”kender ikke politiker”. Tallene illustrerer et begrænset kendskab til selv centrale ministre som Peter Hummelgaard og Simon Kollerup. Langt de fleste ministre – herunder de to nævnte – havde ellers her i april-maj 2021 siddet på samme post siden juni 2019. De lærerstuderende, der ellers betragter sig selv som politisk interesserede, har i vidt omfang ikke noget udbredt kendskab til de politikere, der udgør landets udøvende magtinstans.

➤➤ **De lærerstuderende, der ellers betragter sig selv som politisk interesserede, har i vidt omfang ikke noget udbredt kendskab til de politikere, der udgør landets udøvende magtinstans**

For alle ministre undtagen statsministeren gælder det, at kendskab til dem er langt mindre for studerende, der ikke har en anden længere uddannelse. Det ringeste kendskab til ministre finder vi blandt den gruppe af studerende, der aldrig har været indskrevet ved nogen anden uddannelse end læreruddannelsen. Læreruddannelsen i sig selv bidrager i mindre grad til et kendskab ministre.

Halvdelen af ministrene er ukendte for cirka en tredjedel af den gruppe studerende uden anden uddannelsesmæssig erfaring end læreruddannelsen. Selvom vi har at gøre med studerende på videregående uddannelser, kender kun få ministeren Ane Halsboe-Jørgensen, der havde netop videregående uddannelser under sit ressort. Og de lærerstuderende, der ellers var stærkt optagede af miljøspørgsmål, kender kun i begrænset omfang til miljøministeren.

Der har i en årrække været en udviklingstendens mod, at danske regeringer er blevet mere topstyrede. Meget politisk beslutningskraft er placeret hos en mindre inderkreds af ministre (Nielsen, 2020a). Et kendskab til inderkredsen og dermed de mest magtfulde ministre må alt andet lige betragtes som værende mest væsentligt. Inderkredsen består af medlemmer af regeringens koordinationsudvalg og økonomiudvalg. Disse ministre er med til at tegne regeringens profil i bredeste forstand, mens de øvrige ministre i højere grad er enkeltsagspolitikere inden for deres ressortområde. Nedenfor fremgår udvalgenes medlemmer for den periode, undersøgelsen blev foretaget.

Koordinationsudvalgets medlemmer:

- Mette Frederiksen (formand)
- Nicolai Wammen
- Jeppe Kofod
- Nick Hækkerup
- Morten Bødskov

Økonomiudvalgets medlemmer:

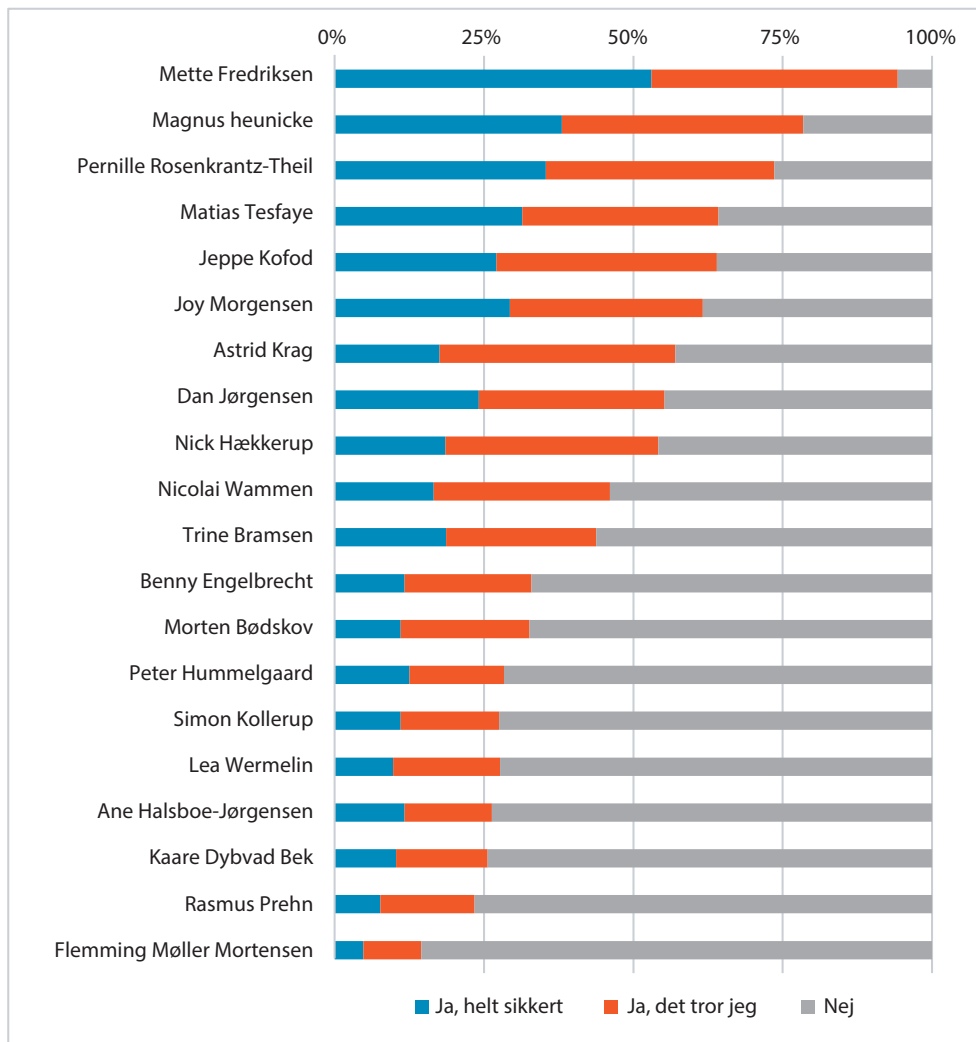
- Nicolai Wammen (formand)
- Astrid Krag
- Morten Bødskov
- Dan Jørgensen
- Simon Kollerup
- Peter Hummelgaard

Disse ni ministre vil i kraft af deres udvalgsmedlemskab have langt større indflydelse på regeringens samlede politiske linje, end de øvrige ministre har. Det gør dem til nogle af landets mest magtfulde politikere. For Wammens og Bødskovs vedkommende gælder det, at snart sagt ingen væsentlig beslutning i regeringen kan træffes uden, at de har mulighed for at intervenere, da de er medlemmer af begge udvalg. Ikke desto mindre er der en betragtelig mængde lærerstuderende, for hvem, flere af de ni ovenstående er ukendte.

Før i tiden har der tidligere været lavet undersøgelser, hvor man undersøgte, hvor mange der kendte til de enkelte ministres ministerposter (Nielsen, 2018: 94-5). Denne mere quizagtige tilgang til at undersøge kendskabet til regeringers ministre er udfordret i vore dage med online surveyundersøgelser, hvor man ikke kan vide, om respondenterne finder en liste over ministrene og deres ministerposter frem, samtidig med de udfylder spørgeskemaet. Ovenstående er et alternativ hertil.

Et andet alternativ til at undersøge kendskabet til regeringens ministre er, at spørge respondenterne til deres personlige oplevelse af kendskab til ministre. Det bliver dermed både en undersøgelse af politisk viden, selvtillid og interesse. Et sådant spørgsmål indgik derfor i denne undersøgelse. Svarene fremgår af Figur 6. I spørgeskemaet er dette spørgsmål stillet før, respondenterne blev bedt om at give ministre karakterer.

Figur 6. Egen oplevelse af kendskab til regeringens ministre

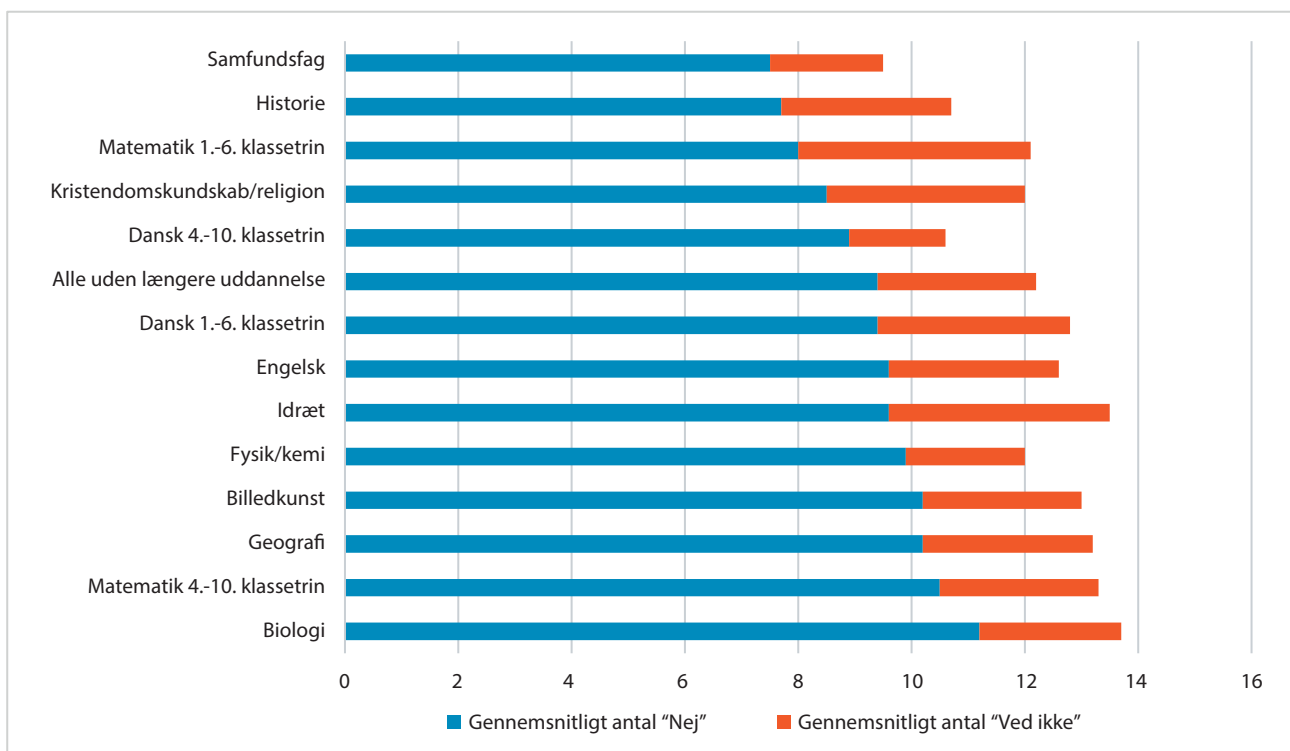
Spørgsmålet lød: "Føler du, at du kender nok til disse politikere til at vurdere, hvor godt de klarer deres arbejde som ministre? Uanset om du kan huske deres præcise ministerpost eller ej (Spørgsmålet skal ikke forstås som en quiz. Spørgsmålet handler udelukkende om din personlige vurdering af dit eget kendskab til politikerne)". I spørgeskemaet blev dette spørgsmål stillet før, respondenterne blev bedt om at give ministre karakterer. Ministre er rangeret faldende ud fra oplevet kendskab til dem. "Ved ikke" er sorteret fra. Uvægtede data.

Adspurgte om man føler, at man kender nok til ministre enkeltvis til at vurdere, hvor godt de klarer deres arbejde, svarer en stor del af de lærerstuderende nej for en række ministres vedkommende. Dertil kommer en del "ved ikke"-svar, som er sorteret fra i Figur 6, hvorfor ukendskabet i nogen grad kan siges at være større, end figuren indikerer. Kun for seks ministre gælder det, at mere end en fjerdedel har svaret: "Ja, helt sikkert". For 11 ministres ved-

kommende svarer mere end halvdelen nej, og for syv af disse ministre ligger tallet nærmere tre fjerdedele. Blandt dem, der er størst oplevet kendskab til, er det ikke nødvendigvis de mest centrale ministre, der figurerer. Man finder eksempelvis ikke de hovedansvarlige for regeringens økonomiske politik, nemlig finansministeren, skatteministeren, erhvervsministeren og beskæftigelsesministeren. For centrale økonomiske ministre som Simon Kollerup og Peter Hummelgaard er det påfaldende, at kun omtrent en fjerdedel føler sig i stand til at bedømme, hvor godt de klarer deres job som ministre. I forlængelse af resultaterne fra Figur 5 ses det bemærkelsesværdigt nok også her, at de lærerstuderende ikke føler et videre kendskab til miljøministeren til trods for deres grønne engagement og heller ikke for uddannelses- og forskningsministeren, der ellers også må siges at have et ressortområde, de kan relatere til i deres dagligdag.

I gennemsnit svarer de lærerstuderende nej ud for ni ministre. Der er imidlertid visse variationer på tværs af, hvilke fag de har påbegyndt eller afsluttet. Det fremgår af Figur 7. Her er fokus rettet mod studerende, der ikke har afsluttet en mellemlang eller lang videregående uddannelse forud for indskrivningen på læreruddannelsen.

Figur 7. Antal ukendte ministre på tværs af fagvalg. Studerende uden længere uddannelse

Figuren viser studerende uden færdiggjorte mellemlange eller lange videregående uddannelser. Her er undersøgt studerende, der enten har afsluttet eller påbegyndt et givent fag, hvor fag med mindre end 40 svar er sorteret fra. Spørgsmålet lød: "Føler du, at du kender nok til disse politikere til at vurdere, hvor godt de klarer deres arbejde som ministre? Uanset om du kan huske deres præcise ministerpost eller ej. (Spørgsmålet skal ikke forstås som en quiz. Spørgsmålet handler udelukkende om din personlige vurdering af dit eget kendskab til politikere)". I spørgeskemaet blev dette spørgsmål stillet før, respondenterne blev bedt om at give ministre karakterer. Uvægtede data (n=700 for "alle uden længere uddannelse").

I gennemsnit svarer denne gruppe af de studerende nej ved ni ud af de tyve ministre. Dertil kommer varierende mængder af ”ved ikke”-svar, så over en bred kam føler de studerende sig i stand til at vurdere omtrent eller lidt under halvdelen af regeringens ministre. Samfundsfag skiller sig oplagt nok positivt ud, både når man ser på ”nej”-svar, såvel som hvis man lægger ”nej” og ”ved ikke” sammen. Sammen med historie og dansk i udskoling finder man her de mest selvsikre studerende, når det kommer til oplevet kendskab til regeringens ministre. Yderligere er der store forskelle på tværs af de øvrige fagvalg. En studerende med historie som fag svarer i gennemsnit ”nej” ud for 7,7 af 20 ministre, mens samme tal er 11,2 for studerende med faget biologi.

Umiddelbart ligger de lærerstuderendes kendskab i grove træk på niveau med den samlede befolkning. Men en afgørende forskel er, at ministrene har siddet væsentligt længere tid på deres poster, da denne undersøgelse blev foretaget, end det var tilfældet i de undersøgelser, vi har at sammenligne med. I det perspektiv er de lærerstuderendes kendskab til ministrene relativt lavt. Hvis en minister kun har siddet kort tid på sin post, vil det alt andet lige være forventeligt, at færre er i stand til at vurdere dennes indsats. Det fremgår også helt tydeligt af Figur 5 og Figur 6, at Rasmus Prehn og i særdeleshed Flemming Møller Mortensen er de mest ukendte, og det er også dem, der har siddet på deres poster i kortest tid.

Lærerstuderende møder et ”praksischok”

Vi har nu et dybere indblik i lærerstuderendes politiske interesse og observans. Det gælder også, selvom variationer internt i den undersøgte gruppe af lærerstuderende skal tolkes med forbehold, hvad angår statistisk signifikans. Mere end at undersøge den pædagogiske og didaktiske praksis på læreruddannelsen er fokus for undersøgelsen de studerende, der går på landets læreruddannelser. Præmissen er, at man ikke kan danne sig et dybdegående indblik i læreruddannelsen som institution uafhængigt af de studerende, der er indskrevet her. Fremtidige studier kunne udbygges, således at vi kunne få et tilsvarende indblik i forholdene på andre studier og på tværs af studier.

De lærerstuderende anser sig selv som interesserede i politik, og det gælder i lidt højere grad for studerende, der havde afsluttet en anden længere uddannelse, før de blev indskrevet på læreruddannelsen. De er stærkt optagede af den grønne dagsorden, mens de ikke er videre interesserede i mere klassiske økonomiske emner. Lærerstuderende er som gruppe betragtet mere venstreorienterede, end den samlede danske befolkning nogensinde har været, og de ville sammensætte et usædvanlig rødt folketing, hvis de alene havde stemmeret. Omtrent halvdelen vil stemme på partier tilhørende den ydre venstrefløj, mens regeringspartiet Socialdemokratiet står dårligt sammenlignet med både aktuelle meningsmålinger og sidste folketingsvalg. Det kan blandt andet skyldes, at de lærerstuderende i særdeles vid udstrækning er optagede af klimaspørgsmålet og relativt lidt interesserede i ældre- og beskæftigelsespolitik

relativt set. På de punkter er Socialdemokratiets nuværende profil i nogen grad den omvendte end de lærerstuderendes præferencer.

At de lærerstuderende anser sig selv som politisk interesserede, er et godt udgangspunkt for, at de kan forberede deres kommende elever til livet i et samfund med folkestyre, som loven foreskriver. At deres profil er meget venstreorienteret, vil givetvis kunne få nogle borgerlige til at rejse spørgsmålet om politisk indoktrinering. Det er udenfor rammen af dette studie at vurdere, om en sådan finder sted. Men det er som minimum et opmærksomhedspunkt for både læreruddannelserne som institutioner såvel som de enkelte lærere, at man skal være sig bevidst om, at man som gruppe ikke udgør et mikrokosmos af den samlede befolkning. Når de er færdiguddannede, vil de i praksis møde samarbejdspartnere som eksempelvis forældre, der vil have meget divergerende politisk observans. Der bliver ofte talt om ”praksischok” i forbindelse med lærerstuderendes overgang fra livet som studerende til lærere i folkeskolen. At den virkelige verden er politisk mere alsidig end den boble, de går i som studerende, kan måske bidrage til at forstærke dette praksischok. Måske de lærerstuderende også skal udfordres på deres synspunkter i højere grad, end det allerede er tilfældet på læreruddannelsen.

Der bliver ofte talt om ”praksischok” i forbindelse med lærerstuderendes overgang fra livet som studerende til lærere i folkeskolen. At den virkelige verden er politisk mere alsidig end den boble, de går i som studerende, kan måske bidrage til at forstærke dette praksischok

Med den venstreorienterede bias, der er blandt de lærerstuderende, bliver personificeringen af Socialdemokratiet, statsminister Mette Frederiksen, således også ”kun” den næstmest populære minister. Hun overgås af sundhedsministeren, mens de lærerstuderende er relativt utilfredse med ikke mindst ministrene for henholdsvis kultur, klima og udlændinge.

Ligeså interessant er det imidlertid, at kendskabet til ministrene er begrænset for mange lærerstuderendes vedkommende. Selv ministre for en række centrale økonomiske ministerier er kendskabet begrænset til. Studerende, der ikke har en anden længere uddannelse forud for deres indskrivning på læreruddannelsen, er væsentligt mindre bekendt med regeringens ministre. Det er isoleret set ikke uproblematisk i en vurdering af læreruddannelsens indhold og fremtidige muligheder for at levere den demokratiske dannelse i folkeskolen. At lærerstuderende, der har en anden og længere uddannelse forud for deres indskrivning, er mere bekendt med den udøvende magtinstans i Danmark, taler for en potentiel yderligere akademisering af læreruddannelsen. Det kunne omvendt have andre implikationer – især i forhold til rekruttering af studerende. At gøre læreruddannelsen til en decideret universitær kandidatuddannelse rummer dertil interessante perspektiver, da tidligere undersøgelser har vist, at politisk adfærd kan variere selv mellem vælgere med mel-

lemlange videregående uddannelser på den ene side og på den anden side vælgere med lange videregående uddannelser (Stubager og Hansen, 2013: 65; Hansen, 2021: 112, 119).

På de undersøgte indikatorer er de studerende rimelig homogene på tværs af valg af fag. I det lys kan den demokratiske dannelse måske blive varetaget om ikke godt så i hvert fald lige godt i alle fag. På enkelte punkter ses dog enkelte forskelle mellem især samfundsfag, idræt og de kunstneriske fag, hvor de studerendes profiler peger i lidt forskellige retninger. Studerende med historie og især samfundsfag er lidt mere politisk interesserede end gennemsnittet, og de føler sig i højere grad i stand til at vurdere flere ministres indsats. Det kunne tale for at styrke disse fag i folkeskolen, hvis målet måtte være at styrke en demokratisk dannelse.

Samfundsfag er et meget lille fag i folkeskolen, som man kun har i 8. og 9. klasse og kun to timer om ugen. Det rummer et omfattende pensum, som knapt kan nås tilbundsgående i den periode. Det taler for en opprioritering af faget i folkeskolen. Mod en opprioritering heraf taler det faktum, at skolen i forvejen har en række samfundsudfordringer at forholde sig til, og at mange taler om, at skoledagene i forvejen er for lange.

Noter

- 1 Epinion-undersøgelse foretaget på vegne af Foreningen af Kristne Friskoler bragt i *Berlingske* 21. februar 2020.
- 2 Uddannelses- og Forskningsministeriet (uden dato). <https://ufm.dk/lovstof/politiske-aftaler/reform-af-laererruddannelsen> (lokaliseret 31. maj 2021). Aftalen blev indgået 1. juni 2012, mens bekendtgørelsen blev godkendt af ministeren 10. marts 2013.
- 3 Uddannelses- og Forskningsministeriet (10. marts 2013). <https://ufm.dk/aktuelt/presmeddelelser/2013/ny-laererruddannelse-skal-lofte-folkeskolen> (lokaliseret 31. maj 2021).
- 4 Her eksempelvis uddannelses- og forskningsministeren (*Politiken* 21. maj 2021).
- 5 En stor tak skal lyde til Rasmus Skytte (Aarhus Universitet) og Jonas Krogh Madsen (Roskilde Universitet) for gode råd og sparring i forbindelse med arbejdet med artiklen. Det anonyme review var også meget brugbart.
- 6 *Folkeskolen.dk* (5. juni 2019) <https://www.folkeskolen.dk/688540/socialdemokratiet-er-mest-populaer-blandt-laererne> (lokaliseret 31. maj 2021); *Dr.dk* (13. november 2009) <https://www.dr.dk/nyheder/mange-laerere-stemmer-roedt> (lokaliseret 31. maj 2021).
- 7 Se også *Altinget.dk* (25. januar 2021): <https://www.altinget.dk/christiansborg/artikel/nye-tal-saadan-fordeler-partiernes-vaelgere-sig-paa-koen-alder-og-uddannelse> (lokaliseret 31. maj 2021).
- 8 Respondenter, der har svaret "ved ikke" og "det er ikke relevant", er sorteret fra. Her er undersøgt studerende, der enten har afsluttet eller påbegyndt et givent fag, hvor fag med mindre end 40 afgivne svar er sorteret fra. Det gælder: Fransk, håndværk og design, madkundskab, musik og tysk.

- 9 Her er undersøgt studerende, der enten har afsluttet eller påbegyndt et givent fag, hvor fag med mindre end 40 svar er sorteret fra, og hvor "ved ikke" er sorteret fra. Følgende fag er ikke undersøgt pga. mindre end 40 svar: Billedkunst, fransk, geografi, håndværk og design, madkundskab, matematik i indskoling, musik, natur og teknologi og tysk.
- 10 Det er forventeligt i den forstand, at Enhedslisten har en stærk overrepræsentation af unge og studerende og i nogen grad også kvinder. Det matcher lærerstuderende som gruppe. Se *Altinget.dk* (22. maj 2021): <https://www.altinget.dk/artikel/hvem-stemmer-paa-enhedslisten-bliv-klogere-paa-partiets-vaelgere> (lokaliseret 31. maj 2021).
- 11 Jf. Epinion-måling, *Altinget.dk* (23. maj 2021) <https://www.altinget.dk/artikel/ny-maaling-efter-et-aar-med-fremgang-gaar-nye-borgerlige-tilbage> (lokaliseret 31. maj 2021).
- 12 Epinion-måling, *Altinget.dk* (19. april 2021) <https://www.altinget.dk/christiansborg/artikel/vaelgernes-dagsordener-udlaendinge-og-sundhed-overhaler-klima> (lokaliseret 31. maj 2021).
- 13 Jf. *Folkeskolen.dk* (21. maj. 2021) <https://www.folkeskolen.dk/1872573/analyse-der-kommer-til-at-mangle-13100-laerere-i-2030>.
- 14 Se Gallup-måling i *Berlingske* 1. januar 2021, hvor sundhedsministeren ligger nummer et.
- 15 Norstat-måling, *Altinget.dk* (4. november 2019): <https://www.altinget.dk/christiansborg/artikel/187846-vaelgerne-blaastempler-s-ministrene> (lokaliseret 31. maj 2021).
- 16 Det gjorde sig særligt gældende i perioden, hvor dataindsamlingen foregik ift. sagen om tvangshjemsendelse af afviste syriske asylansøgere og til dels udlændingeministerens (og ministeren for udviklingssamarbejdes) besøg i Rwanda med potentielt henblik på øget asylsamarbejde med landet.
- 17 For Mattias Tesfayes vedkommende giver de mandlige studerende dog blot 0,1 karakter bedre end de kvindelige studerende.
- 18 I det følgende forstås lærerstuderendes interesse for enkelte politiske emner, således at de har angivet det omtalte emne som enten det vigtigste eller det næstvigtigste eller det tredjevigtigste emne, politikerne skal tage sig af.

Referencer

- Andersen, Jørgen Goul (2019), "Miljø- energi- og klimapolitiske holdninger gennem 40 år", *Samfundsøkonomen*, 37(4): 109-23.
- Børne- og Undervisningsministeriet (2019), *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen*, www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/823
- Bruun, Jens, Jonas Lieberkind og Heidi Bay Schunck (2017), *ICCS 2016. Internationale hovedresultater*, København: Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet.
- Dansk Ungdoms Fællesråd (2020), *Demokratianalysen 2020*, København: Dansk Ungdoms Fællesråd.
- Frehr, Andreas og Lars Søndergård (2001), *Samfundsfag i folkeskolen – hvad foregår der?*, København: Columbus.
- Hansen, Kasper Møller og Rune Stubager (2013), "Social baggrund og partivalg", i Rune Stubager, Kasper Møller Hansen og Jørgen Goul Andersen, red., *Krisevalg. Økonomien og folketingsvalget 2011*, København: Jurist- og økonomiforbundets forlag, pp. 61-88.
- Hansen, Kasper Møller og Rune Stubager (2017), "Konklusion – en samlet vælgeradfærdsmodel", i Kasper Møller Hansen og Rune Stubager, red., *Oprør fra udkanten. Folketingsvalget 2015*, København: Djøf Forlag, pp. 385-414.
- Hansen, Kasper Møller (2020), *Valgdeltagelsen ved folketingsvalget 2019*, CVAP Working Papers Series 2/2020. Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
- Hansen, Kasper Møller (2021), "Vælgernes sociodemografiske træk fordelt på partierne", i Kasper Møller Hansen og Rune Stubager, red., *Klimavalget. Folketingsvalget 2019*, København: Djøf Forlag, pp. 103-22.
- Hansen, Jonas Hedegaard (2017), *Skolevalg 2017. Undersøgelse af elevernes oplevelse med og udbytte af Skolevalg 2017*, CVAP WP 2/2017, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
- Hjorth, Frederik (2017), "Issue voting ved folketingsvalget 2015", i Kasper Møller Hansen og Rune Stubager, red., *Oprør fra udkanten. Folketingsvalget 2015*, København: Djøf Forlag, pp. 207-24.

- Hjorth, Frederik (2021), "Køn og kønspolitik som vælgerskillelinje", i Kasper Møller Hansen og Rune Stubager, red., *Klimavalget. Folketingsvalget 2019*, København: Djøf Forlag, pp. 231-46.
- Jacobsen, Kirsten (2019), *Befrielsens øjeblik – samtaler med Lars Løkke Rasmussen*, København: Politikens Forlag.
- Knudsen, Tim (2020), *Statsministeren. Bind 3. Fra krigstid til samarbejdende folkestyre 1942-1972*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Nielsen, Peter Heyn (2018), "Vælgernes vurderinger af danske statsministre og deres ministerhold", *Økonomi & politik*, 91(4): 89-107.
- Nielsen, Peter Heyn (2020a), "Ledelse og koordination i danske regeringer fra 1848 til i dag", *Historisk Tidsskrift*, 120(2): 407-45.
- Nielsen, Peter Heyn (2020b), "Popularity as a Measure of Portfolio Salience? The Case of Denmark", *Scandinavian Political Studies*, 43(4): 286-295.
- Nielsen, Peter Heyn (2021), "Public popularity as a part of the job description? Dismissing unpopular ministers", *West European Politics*, DOI: 10.1080/01402382.2020.1837577
- Pedersen, Rikke, Pia Rose Böwadt og Nana Katrine Vaaben (2019), *På tærsklen til at blive lærer: Studerendes overvejelser om deres kommende arbejdsliv*, København: Københavns Professionshøjskole.
- Slottved, Mette, Søren Kjær Foged og Katrine Nøhr (2019), *Lærerruddannelse i et internationalt perspektiv. En litteraturkortlægning*, København: VIVE – Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Stubager, Rune, Kasper Møller Hansen og Jesper Sommer Jensen (2020), *Danske vælgere 1971-2019. En oversigt over udviklingen i vælgernes holdninger mv.* (4. udgave), Det danske valgprojekt.
- Uddannelses- og Forskningsministeriet (2015), *Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen*: www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/1068